

Vergaderjaar 2021–2022

31 753

Rechtsbijstand

Nr. 263

BRIEF VAN DE MINISTER VOOR RECHTSBESCHERMING

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 8 juli 2022

Het handelen van de overheid heeft impact. In veel gevallen is dat positief, maar het kan ook voorkomen dat burgers het niet eens zijn met het handelen van de overheid. Gedupeerde burgers behoeven bij de hersteloperatie naar aanleiding van de problemen bij de kinderopvangtoeslag, de herbeoordeling van de uithuisplaatsingen van minderjarige kinderen van de gedupeerde ouders die in de problemen zijn gekomen bij de kinderopvangtoeslag en de afhandeling van de mijnbouwschade in Groningen een goede toegang tot het recht. In alle drie gevallen is gevraagd om kosteloze rechtsbijstand aan de gedupeerden, ongeacht hun inkomen en vermogen. Goede rechtsbescherming omvat alle mogelijkheden van bescherming van de rechten van burgers tegen besluiten van de overheid en omvat goede informatievoorziening, tijdige en objectieve behandeling en toegang tot rechtshulp.

Met deze brief, die ik mede namens de Staatssecretaris Toeslagen en Douane en de Staatssecretaris Mijnbouw schrijf, ga ik zoals toegezegd in op de vraag van uw Kamer wat ik kan doen om bij de afhandeling van die kwesties de rechtsbescherming beter te borgen.

Gedupeerden van de problemen bij de kinderopvangtoeslag en uithuisplaatsingen

Rechtsbescherming van ouders in de hersteloperatie vraagt in de eerste plaats om heldere en reële verwachtingen rondom het herstelproces en zo snel mogelijk duidelijkheid over de financiële compensatie en eventuele andere regelingen. Door het grote aantal aanmeldingen, inmiddels ruim 53.000¹, kunnen ouders niet binnen de wettelijke termijnen geholpen worden, ondanks de opschaling van de organisatie. Zoals in de tiende voortgangsrapportage al is aangegeven, blijft de Uitvoeringsorganisatie Herstel Toeslagen (UHT) zoeken naar verbetermaatregelen om de

¹ Stand tiende Voortgangsrapportage Hersteloperatie Toeslagen, nieuwe cijfers volgen in de elfde voortgangsrapportage die naar verwachting half juli wordt gepubliceerd.

doorlooptijden te versnellen Ook in de aankomende voortgangsrapportage zal daarover worden gerapporteerd.

Daarnaast kent de hersteloperatie verschillende onafhankelijke commissies, zoals de Commissie Werkelijke Schade (CWS), de Commissie van Wijzen (CvW) en de Bezwaarschriftenadviescommissie (BAC), die UHT adviseren waarmee de kwaliteit en onpartijdigheid van beschikkingen wordt gewaarborgd.

Ook het tijdig en volledig beschikbaar maken van de juiste informatie is belangrijk, op dit moment duurt het nog lang voordat ouders op verschillende stappen in het proces hun dossier in handen krijgen. In de tiende voortgangsrapportage is gerapporteerd over de verbetermaatregelen die hiervoor in gang zijn gezet, waaronder de opschaling van de capaciteit van team VPD (verzoek persoonlijk dossier) van 60 naar 102 fte.

Om verdere toegang tot het recht te waarborgen zijn er ten slotte twee subsidieregelingen opengesteld voor kosteloze rechtsbijstand:

Om verdere toegang tot het recht te waarborgen zijn er ten slotte twee subsidieregelingen opengesteld voor kosteloze rechtsbijstand:

1. *Subsidieregeling pakket rechtsbijstand herstelregelingen kinderopvangtoeslag (subsidieregeling RHK)*
Deze regeling is ingesteld door de Staatssecretaris van Toeslagen en Douane en voorziet in kosteloze rechtsbijstand van een (sociaal) advocaat bij de integrale beoordeling door UHT en de beoordeling door de CWS. De regeling wordt periodiek geëvalueerd met de Raad voor Rechtsbijstand (Raad) en de Nederlandse Orde van Advocaten (NOvA) en is in december vorig jaar uitgebreid.² De Raad en de NOvA zijn belangrijke partners in het blijvend verzamelen van signalen en overleg met het Ministerie van Financiën vindt op reguliere basis plaats.
2. *Subsidieregeling kosteloze rechtsbijstand procedures rondom uithuisplaatsing en gezagsbeëindiging minderjarigen voor gedupeerde ouders herstelregelingen kinderopvangtoeslag.*
Deze regeling is ingesteld door de Minister voor Rechtsbescherming en voorziet in kosteloze rechtsbijstand van een gespecialiseerde (sociaal) advocaat aan gedupeerde ouders van de kinderopvangtoeslagaffaire in procedures met betrekking tot uithuisplaatsing en gezagsbeëindiging.

Gedupeerden gaswinning Groningen

Er is een subsidieregeling in de maak voor de gedupeerden met mijnbouwschade in Groningen. Die regeling moet gaan voorzien in kosteloze rechtsbijstand van een advocaat in bezwaar en beroep tegen schade- en versterkingsbesluiten. Daarbij wordt het ook mogelijk om vergoeding te vragen van het inwinnen van bouwkundig en financieel advies. Bij de vormgeving van deze regeling worden onder anderen regionale stakeholders en de Nederlandse Orde van Advocaten betrokken. De regeling is in afwachting van de plenaire behandeling in de Kamer van de novelle bij het wetsvoorstel Versterken³. Deze novelle is op 3 mei jongstleden bij uw Kamer ingediend.

Namens de Staatsecretaris Mijnbouw kan ik u over het dossier mijnbouwschade Groningen melden dat alleen een overheid die naast bewoners staat én concrete resultaten levert het vertrouwen van mensen in

² Zie Kamerbrief 28 januari 2022, Kamerstuk 31 066, nr. 959.

³ Kamerstuk 36 094, nr. 2.

Groningen kan terugwinnen. Dat betekent: meer oog voor de menselijke maat, meer snelheid in de uitvoering en betere communicatie. Bij de uitvoering van deze opgave proberen we om zoveel mogelijk te voorkomen dat de overheid en bewoners tegenover elkaar komen te staan.

Om eigenaren zo goed mogelijk te helpen, wordt er bij zowel het schade- als het versterkingstraject begeleiding geboden: aan eigenaren die een schademelding doen, wijst het IMG een zaakbegeleider toe. Eigenaren in de versterkingsoperatie krijgen een bewonersbegeleider van de NCG. Daarnaast wordt subsidie verstrekt aan Stut-en-Steun. Stut-en-Steun biedt onafhankelijke ondersteuning aan bewoners en MKB'ers in het proces rondom de afhandeling van mijnbouwschade. Deze stichting is opgericht door de maatschappelijke organisaties die opkomen voor de belangen van gedupeerden. Stut-en-Steun hoort niet bij een overheid of bedrijf. Stut-en-Steun is onafhankelijk van alle instanties en organisaties.

Aanvullende stappen

Vaak is er een gedeelde verantwoordelijkheid voor rechtsbescherming en goede toegang tot het recht met andere departementen, zoals bij de problemen rondom de kinderopvangtoeslag en de mijnbouwschade Groningen. De afhandeling van de uithuisplaatsingen zijn uitgezonderd, want dat valt onder mijn eigen verantwoordelijkheid. Bij de kwesties waar verantwoordelijkheid wordt gedeeld vervul ik vanuit mijn eigen verantwoordelijkheid een actieve rol in het versterken van de rechtsbescherming door het tot stand brengen van (specifieke) rechtsbijstandsregelingen, een belangrijk instrument in het bieden van goede toegang tot het recht. De (sociale) advocatuur als rechtsbijstandsverlener speelt immers een grote rol als tegenmacht. Zonder die tegenmacht kan een rechtsstaat niet bestaan.

Tegelijkertijd lost kosteloze rechtsbijstand niet alle problemen voor een burger op. Toegang tot het recht houdt ook in dat de overheid op een «faire» manier de burger bejegend. Dat er voldoende informatie beschikbaar is en dat de burger naar de juiste dienstverlener of organisatie wordt verwezen. Het kan bijvoorbeeld zo zijn dat de uitvoerende instantie voor de hersteloperatie dusdanige achterstanden heeft dat een gedupeerde burger heel lang moet wachten op een tegemoetkoming en daarmee zijn of haar leven niet kan oppakken. Dit zijn zaken die binnen het kabinet aan de orde komen, maar waar de vakminister voor verantwoordelijk is. Waar dat nodig is, ga ik actief op zoek naar signalen waaruit kan blijken dat de toegang tot het recht onder druk staat. Dit doe ik door doorlopend het gesprek te voeren met burgers, uitvoeringsinstanties, de NOVA en de Raad.

Over die signalen ga ik vervolgens het gesprek aan met mijn collega's van de verantwoordelijke kerndepartementen. Mijn rol is hen daarbij te wijzen op de aspecten van de toegang tot het recht, zowel vanuit burgergerichte als maatschappelijke invalshoek. Gezamenlijk bezien we dan welke oplossingen er nodig zijn voor de geconstateerde problemen en indien dat financiële consequenties heeft, omdat er meer rechtsbijstand of een andere organisatie daarvan nodig blijkt te zijn, zullen we dat in het Kabinet bespreken. Een dergelijke feedbackloop richt ik ook binnen mijn eigen Ministerie in voor de «Subsidieregeling kosteloze rechtsbijstand procedures rondom uithuisplaatsing en gezagsbeëindiging minderjarigen voor gedupeerde ouders herstelregelingen kinderopvangtoeslag».

De sterke overheid die wij voor ons zien moet immers oog hebben voor de menselijke maat, is begrijpelijk, bereikbaar en aanspreekbaar door inwoners, en herstelt op die manier het vertrouwen⁴.

De Minister voor Rechtsbescherming,
F.M. Weerwind

⁴ Bijlage bij Kamerstuk 35 788, nr. 77.